

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA FUQOROLIK HUQUQI BO'YICHA QURILISH SHARTNOMALARI

Abdusaidova Gulruhsorabegim Komiljon kizi

Toshkent davlat yuridik universiteti talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10117845>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 03-November 2023 yil
Ma'qullandi: 10- November 2023 yil
Nashr qilindi: 13-November 2023 yil

KEY WORDS

qonun va qoidalar, yondashuv, tahlil, kelishuvlar, atrof-muhitga ta'siri.

ABSTRACT

O'zbekiston Respublikasida qurilish shartnomalari qurilish loyihasida ishtirok etuvchi tomonlar o'rtasida qonuniy kuchga ega bo'lgan shartnomalardir. Ushbu shartnomalar loyiha shartlari va shartlarini, jumladan, ish hajmini, vaqtni, xarajatlarni va boshqa muhim tafsilotlarni belgilaydi. O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan qurilish kompaniyalari uchun ushbu shartnomalar atrofidagi qonunchilik bazasini tushunish biznesni muvofiq va samarali olib borish uchun zarur.

O'zbekiston Respublikasida qurilish shartnomalari fuqarolarning huquqlarini, shu jumladan, fuqarolik huquqlarini himoya qiluvchi turli qonun va me'yoriy hujjatlarga bo'ysunadi. Ushbu shartnomaviy kelishuvlar mamlakat bo'ylab qurilish loyihalarini ishlab chiqish va amalga oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

O'zbekiston qonunchiligi fuqarolarning qurilish shartnomalari bo'yicha muayyan huquqlarga ega bo'lishini ta'minlaydi. Ushbu huquqlarning ba'zilari adolatli va teng munosabatda bo'lish huquqi, loyiha tafsilotlari va taraqqiyoti haqida xabardor bo'lish huquqi va qurilish loyihasi bilan bog'liq tashvish yoki shikoyatlarni bildirish huquqini o'z ichiga oladi.

Qurilish shartnomasini tuzishda O'zbekistonda fuqarolarga berilgan huquqlarni tushunish zarur. Muhim jihatlaridan biri, millatidan qat'i nazar, barcha fuqarolarga teng munosabatda bo'lishdir. Qonun fuqarolikka asoslangan kamsitishni taqiqlaydi, bu esa barcha shaxslarning qurilish loyihalarida ishtirok etish va natijalardan foyda olish uchun teng imkoniyatga ega bo'lishini ta'minlaydi.

Bundan tashqari, fuqarolar o'zlari ishtirok etayotgan qurilish loyihasi tafsilotlari to'g'risida to'liq ma'lumot olish huquqiga ega. Bunga loyiha maqsadlari, ko'lam, muddati, byudjeti va har qanday mumkin bo'lgan xavf yoki qiyinchiliklar haqida ma'lumot kiradi. Loyiha manfaatdor tomonlari va fuqarolar o'rtasidagi shaffof muloqot ularning huquqlarini himoya qilish va qarorlar qabul qilish jarayonlarida faol ishtirok etishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, fuqarolar qurilish loyihasi bilan bog'liq muammolar, shikoyatlar yoki shikoyatlarni bildirish huquqini o'zida saqlab qoladi. Qonun ochiq muloqotni rag'batlantiradi va loyihani amalga oshirish jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni hal

qilish va hal qilish mexanizmlarini taqdim etadi.

Bu fuqarolarning o'z fikr-mulohazalarini bildirish va qurilish loyihasining muvaffaqiyatli yakunlanishiga hissa qo'shish uchun maydonga ega bo'lishini ta'minlaydi.

Huquqiy manzara

O'zbekistonning qonunchilik bazasi qurilish shartnomalari doirasida fuqarolik huquqlarini himoya qilish uchun asos yaratadi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va boshqa tegishli qonunlar va me'yoriy hujjatlar qurilish ob'ektlarida ishtirok etayotgan fuqarolarning huquqlarini himoya qilish asoslarini belgilaydi. Fuqarolik huquqlarini himoya qilishni ta'minlash uchun qurilish shartnomalari bilan shug'ullanadigan barcha tomonlar ushbu qonun qoidalariga rioya qilishlari shart.

Qurilish shartnomalarida fuqarolik huquqlari

Qurilish shartnomalaridagi fuqarolik huquqlari turli jihatlarini, jumladan, adolatli va teng bandlik imkoniyatlari, xavfsiz mehnat sharoitlari va adolatli tovon olish huquqini o'z ichiga oladi. Qurilish shartnomalarida barcha ishtirokchilar o'z huquqlari va majburiyatlarini bilishlarini ta'minlash uchun ushbu huquqlarni aniq ko'rsatish juda muhimdir.

Shartnoma boshqaruvining roli

Shartnomalarni samarali boshqarish qurilish sohasida fuqarolik huquqlarini himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. Qurilish shartnomalariga fuqarolik huquqlari bilan bog'liq aniq va keng qamrovli bandlarni kiritish orqali tomonlar nizolarni minimallashtirishi va huquqiy va axloqiy me'yorlarga rioya etilishini ta'minlashi mumkin. Shartnomalarni boshqarish fuqarolik huquqlarini hal qilish bo'yicha faol chora bo'lib xizmat qiladi va bu bilan O'zbekistonda qurilish loyihalari uchun qulay muhit yaratadi.

Axloqiy me'yorlarga rioya qilish

Qurilish shartnomalari doirasida fuqarolik huquqlarini rag'batlantirishda qonuniy qoidalarga qo'shimcha ravishda, axloqiy me'yorlarga rioya qilish muhim ahamiyatga ega. Kamsitmaslik, oshkoralik va javobgarlik kabi axloqiy amaliyotlar qurilish loyihalari davomida fuqarolik huquqlari hurmat qilinishi va qo'llab-quvvatlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Qurilish shartnomalari va fuqarolik huquqlarining huquqiy asoslari

Qonunlar va qoidalar:

- O'zbekiston Konstitutsiyasi mamlakatimizda istiqomat qiluvchi barcha shaxslarning fuqarolik huquqlarini kafolatlaydi
- O'zbekiston Fuqarolik kodeksida shartnomalarni, shu jumladan qurilish shartnomalarini shakllantirish va ularning bajarilishini ta'minlash qoidalarini belgilangan.
- "Fuqarolik to'g'risida"gi qonunda O'zbekistonda fuqarolikka ega bo'lish va fuqarolikni yo'qotish mezonlari ko'rsatilgan.
- "Qurilish to'g'risida"gi qonun qurilish sohasini tartibga solib, xavfsizlik, sifat va atrof-muhitni muhofaza qilish standartlarini belgilaydi.

Fuqarolarning qurilish shartnomalaridagi huquqlari:

- O'zbekiston fuqarolari qurilish shartnomalarida adolatli va teng munosabatda bo'lish huquqiga ega
- Ular o'z mehnati uchun munosib tovon olish va ekspluatatsiyadan himoyalaniş huquqiga ega
- Qonun hujjatlarida ularning qurilish ob'ektlarida xavfsiz va sog'lom mehnat muhitiga ega bo'lish huquqi kafolatlangan

- Fuqarolar, shuningdek, ularning huquqlari yoki turmush sharoitlariga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan qurilish loyihalari bo'yicha qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirok etish huquqiga ega.

Pudratchilarning majburiyatlari:

- Pudratchilar qurilish shartnomalari bilan bog'liq barcha tegishli qonun va qoidalarga rioya qilishlari shart

- Ular ishchilarning xavfsizligini ta'minlash uchun tegishli o'qitish va himoya choralarini ko'rishlari kerak

- Pudratchilar qurilish loyihasidan jabrlangan fuqarolarning huquqlari va madaniy qadriyatlarini hurmat qilishlari kerak

- Ular fuqarolarga qurilish jarayonida yetkazilgan zararni qoplashlari shart.

Fuqarolik huquqlariga ta'siri:

Iqtisodiy ta'sir

- Qurilish pudratlari mamlakatimiz iqtisodiyotiga salmoqli hissa qo'shib, fuqarolarni ish bilan ta'minlash imkonini bermoqda

- Qurilish loyihalaridan olinadigan daromad fuqarolarning turmush darajasini oshirish, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish imkonini beradi.

Ijtimoiy ta'sir

- Qurilish shartnomalari fuqarolarning o'z uylaridan yoki mahallalaridan ko'chirilishiga olib kelishi mumkin

- Hukumat va pudratchilar salbiy ijtimoiy oqibatlarni minimallashtirish choralarini ko'rishlari va tegishli kompensatsiya yoki muqobil uy-joy variantlarini taqdim etishlari kerak.

Atrof-muhitga ta'siri

- Qurilish loyihalari atrof-muhitga, jumladan, suv manbalari, o'rmonlar va ekotizimlarga ta'sir ko'rsatishi mumkin

- Fuqarolik huquqlari tabiiy resurslarni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishni o'z ichiga olishi kerak.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi qonunchilik bazasini takomillashtirish va qurilish shartnomalarida shaffoflik, mas'uliyat va fuqarolarning ishtirokini oshirish bo'yicha islohotlarni amalga oshirish borasida sezilarli yutuqlarga erishganini alohida ta'kidlash lozim. Hukumatning bu boradagi sa'y-harakatlari adolatli raqobatni rivojlantirish, korrupsiyaning oldini olish, qurilish loyihalarida ishtirok etayotgan barcha shaxslarning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan.

Xulosa

O'zbekistonda qurilish shartnomalari fuqarolik huquqlari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, qurilish kompaniyalari ushbu o'zaro bog'liq jihatlarini tirishqoqlik va mahalliy qoidalarga rioya qilgan holda yo'lga qo'yishlari juda muhimdir. Qurilish kompaniyalari qonunchilik bazasini tushunish, adolatli muomalaga ustuvor ahamiyat berish va talablarga rioya qilishni ta'minlash orqali O'zbekistonning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shishi va manfaatdor tomonlar va jamiyat bilan ijobiy munosabatlarni rivojlantirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Ozodlik" va "erkinlik" o'rtasidagi etimologik farqning ajoyib muhokamasi uchun qarang: Devid Xakett Fisher, Ozodlik va Ozodlik (Nyu-York: Oksford universiteti nashriyoti, 2005), 3-12.

2. Aleksandr Keyssar, Ovoz berish huquqi: Qo'shma Shtatlardagi bahsli demokratiya tarixi (Nyu-York, 2000), 9-12.
3. Marshall, Fuqarolik va ijtimoiy sinf va boshqa insholar, 25-26.
4. Jozef A. Shumpeter, Kapitalizm, sotsializm va demokratiya (1943), Fridrix A. von Xayek, Serflikka yo'l (1944) va Jon Rouls, Adolat nazariyasi (1973).

INNOVATIVE
ACADEMY